

AINA MONFERRER-PALMER

Fuster o l'intel·lectual pragmàtic

Joan Fuster és un personatge complex i incòmode. Per motius cronològics, l'he conegut de manera *post mortem* i bastant mediatitzada. He ressenyat dos llibres sobre les seues guies de viatges: *Viatge pel meu país*, de Joan Garí, i *El dit sobre el mapa*, de Daniel P. Grau. Així he observat que a Fuster només li interessaven els paisatges en la mesura que siguessin escenari de l'activitat humana. Endemés, vaig descobrir la importància de les seues relacions epistolars amb editors catalans a través del llibre *Valencianistes de postguerra*, de Faust Ripoll.

Però sobretot he conegut Fuster mentre investigava sobre Vicent Andrés Estellés. Aleshores, sempre hi apareixia i hi reapareixia, adés crític literari, adés promotor cultural. Ho fa en el pròleg a l'Obra Completa del poeta burjassoter, en què assenta les bases de la crítica literària estellesiana. Amb la sentenciositat que el caracteritza, és creador de la metàfora de la «mamella grotesca i tòxica» que és la literatura espanyola com a referent indefugible per als escriptors catalans de postguerra.

Per què ha estat important Fuster? Si no haguera existit, no existiria el terme Països Catalans —tan insistentment maleït per l'anticatalanisme—, i ningú no ens hauria explicat la nostra història d'una manera tan ben raonada i documentada, però alhora divulgativa. Tampoc ningú no hauria suggerit a Joan Sales que publicara *La plaça del diamant* de Mercè Rodoreda després que aquesta novel·la perdés el premi Sant Jordi de 1960 —això fou feminista.

A Fuster se li atribueixen afirmacions com la de «El País Valencià serà d'esquerres o no serà», tot i que no conec ningú que la sàpiga situar entre les línies fusterianes. De fet, sovint tendim col·lectivament a la simplificació ideològica dels personatges complexos, tot faltant a la veritat sobre la profunditat i la complexitat del fet sociocultural i de la naturalesa humana d'un intel·lectual lliurepensador com aquest.

Fuster era advocat. La seua relació amb la universitat fou tardana, i això en fa encara més sorprenents les impressionants aportacions en el camp de la crítica literària i de la historiografia: a la medievalística, sobre Ausiàs Marc, Jaume Roig o Isabel de Villena —això últim també és feminista—; o aquella *Literatura catalana contemporània* groga de Curial que tots els catalanistes recordem, entre més sorprenents estudis que ningú encara no havia dut a terme des de la universitat.

Si visqués ara, probablement seria líder d'opinió a les xarxes socials. Fins i tot sense l'ajuda d'aquestes ferramentes va ser capaç de tocar amb la vareta màgica de l'èxit personatges i idees —èxit, però també crítiques irades, tal com els passa als tuitaires. Twitter semblaria un lloc dissenyat expressament per als aforismes. Amb el *Diccionari per a ociosos*, el suecà més il·lustre hauria tingut contingut diari per a piular durant més d'un any.

Fuster és un centaure, com va dir Vicent Salvador; i també és el Joan Sales valencià, i el Josep Pla, i el Silone, i fins i tot el Montaigne valencià, i una miqueta Borges també pel fet de viatjar des de la butaca de sa casa amb llibres, bolígrafs, paper i converses. Fuster era un humanista del segle XX amb una visió superdotada de la realitat propera consistentment observada des de l'òptica universal. L'humanisme és la capacitat creativa d'interrelacionar elements múltiples del món de les idees i de la realitat social que ens envolta, tot amant amb una prosa precisa. Fuster, l'intel·lectual pragmàtic, l'home enciclopèdic, el cirurgià de la paraula.

Qui ens farà de Fuster en el segle XXI i ens curarà de la ignorància entre el soroll informatiu? Ara més que mai els valencians

estem mancats de visions clarividents i de reflexions encertades sobre el món i sobre quin és el nostre lloc en aquest caos. Atès que el nostre assagisme ha estat fins ara gairebé orfe de veus femenines —més enllà d'escassos casos com el de Maria Aurèlia Capmany—, caldrà esmenar aquesta falta en el segle que ens pertoca i agafar nosaltres el timó.

Aina Monferrer-Palmer (Borriana, 1987). Professora i investigadora en llengua i cultura catalanes. Doctora internacional *cum laude* i Premi Extraordinari de 2016 de la Universitat Jaume I amb una tesi sobre la poesia de Vicent Andrés Estellés. Ha estat professora de català a la Universidade de São Paulo i actualment ho és a l'Escola Oficial d'Idiomes de Castelló i a l'UJI. Autora de diverses publicacions, comunicacions i seminaris en universitats internacionals.

